

УДК 911.3 : 614. 2(4/9)

Вахович І.М., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

У статті розглядаються питання можливості формування регіонального ринку медичного страхування, обґрунтовано суть медичного страхування, розкрито передумови формування регіонального ринку медичного страхування.

Ключові слова: медичне страхування, регіон, передумови медичного страхування.

Вахович И.М.

К ВОПРОСУ ФОРМИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО РЫНКА МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ

В статье рассматриваются вопросы возможности формирования регионального рынка медицинского страхования, обоснованно суть медицинского страхования, раскрыто предпосылки формирования регионального рынка медицинского страхования.

Ключевые слова: медицинское страхование, регион, предпосылки медицинского страхования.

Vahovych I.

TO QUESTION FORMING OF REGIONAL MEDICAL INSURANCE MARKET

The article deals with the possibility of creating a regional market of health insurance, grounded nature of health insurance, disclosed prerequisites for the formation of the regional market health insurance.

Keywords: health insurance, region, conditions of health insurance.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Недофінансування медичної сфери не дозволяє вести мову про якість надання медичних послуг та, відповідно, зумовлює актуальність дослідження перспектив розвитку медичного страхування в Україні, в т.ч. регіональних його осередків, адже в умовах децентралізації регіони та місцевості стають основними управлінськими одиницями.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Розгляд питань, пов'язаних з вивченням проблем та перспектив розвитку ринку медичного страхування, механізмів його запровадження є предметом дослідження вітчизняних та закордонних дослідників, зокрема К. Воблого, В. Допота, Є. Дячека, С. Горянської, Е. Козіна, Н. Нагайчук, І. Януль, Н. Адамчука, К. Блека, С. Ханта, В. Шахова та ін. Питання розвитку регіонального ринку медичних послуг відображені у працях З.Герасимчук, І.Шевчук, Л.Шевчук та ін.

Проте наукові засади формування і розвитку регіонального ринку медичного страхування як необхідної умови забезпечення соціального розвитку територіальних суспільних систем та важливою складовою збереження нації, досліджені не у повній мірі.

Цілі статті. Тому на сучасному етапі розвитку регіональної економіки України нагальною проблемою є розробка теоретичних та прикладних досліджень у напрямку формування та розвитку регіональних ринків медичного страхування, що є важливим науковим завданням регіональної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Однією із найбільш важливих функцій держави є забезпечення збереження нації. Одним із ключових завдань при цьому є належне фінансування сфери охорони здоров'я. У преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) говориться, що здоров'я – це не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів, а стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя. Проте повне фізичне і душевне благополуччя може визначати лише ідеальне здоров'я, якого практично не буває. Також вважається, що здоров'я – це нормальний стан організму, який характеризується оптимальною саморегуляцією, повною узгодженістю при функціонуванні всіх органів та систем, рівновагою поміж організмом та зовнішнім середовищем при відсутності хворобливих проявів [1].

Згідно Конституції України [2], людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Охорона здоров'я забезпечується системною діяльністю державних та інших організацій, передбаченою Конституцією України та законом (стаття 283 Цивільного кодексу України).

Разом з тим, проблеми сфери охорони здоров'я в Україні за період її незалежності набули загрозливого характеру.

Крім того, за дослідженнями Л. Жуковіної головного спеціаліста відділу з питань законодавства про інформацію Департаменту соціального, трудового та гуманітарного законодавства Міністерства юстиції України, «...Основи законодавства України про охорону здоров'я, які визначають правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини у цій галузі, містять прогалину в частині чіткого визначення прав пацієнтів при зверненні за медичною допомогою та його обов'язків [3].

Ключовими є проблеми фінансування сфери охорони здоров'я. За словами Устінова О.В., неможливо знайти у світі жодну галузь, вартість якої перевищувала б вартість охорони здоров'я. Це 10-15% ВВП в економічно розвинених країнах (у США - до 20%), 3–5–7 тис. дол. США в розрахунку на мешканця на рік, і ці витрати постійно зростають. Великі обсяги послуг зумовлені високою частотою звернень, обов'язковістю і невідкладністю їх надання, реалізацією профілактичних програм, високою вартістю технологій, обладнання, ліків, необхідністю витрат на постійне оновлення і вдосконалення технологій, обладнання тощо, невідповідністю темпам росту ВВП [1].

Якщо проаналізувати структуру видатків зведеного бюджету в Україні, можна чітко прослідкувати високу частку фінансування саме сфери охорони здоров'я (рис. 1).

Рис. 1. Питома вага видатків на охорону здоров'я у видатках зведеного бюджету України у 2002-2014 роках*

*розраховано автором на основі [4]

У розподілі між державним та місцевим бюджетами прослідковується щорічне зростання частки місцевих бюджетів у фінансуванні сфери охорони здоров'я (рис. 2).

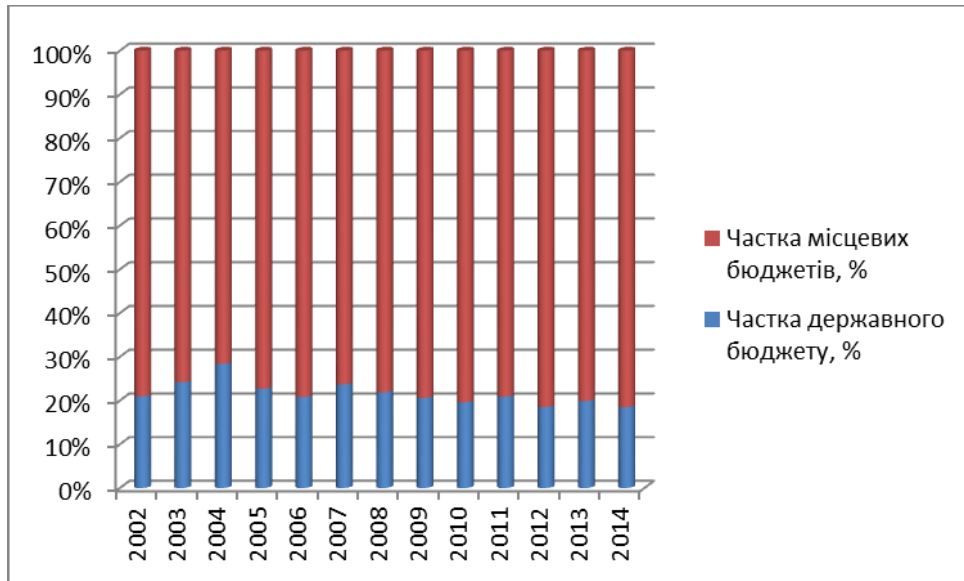

Рис. 2. Розподіл видатків на охорону здоров'я серед місцевих та державного бюджетів України у 2002-2014 роках*

*розраховано автором на основі [4]

Фактично сьогодні в Україні фінансування сфери охорони здоров'я зіштовхнулось з величезною проблемою, за якою з бюджетних коштів фінансується інфраструктура медичних закладів, заробітна плата медичного персоналу (низького рівня), однак не передбачене фінансування індивідуальних потреб населення у наданні якісних безкоштовних послуг сфери охорони здоров'я з наданням ліків та проведення різного роду процедур.

На ринку медичних послуг функціонують як державні, так і приватні медичні заклади. Разом з тим, різниці для особи при зверненні у фінансуванні послуг не прослідковується. Вартість процедур є приблизно однаковою. При цьому приватні заклади мають низку переваг над державними, що лежать у площині обслуговування, новітніх підходів до лікування та прогресивнішого обладнання. Однак, лівова частка бюджетних коштів, що формується із наповнення платниками податків, до тих же платників не поступає у вигляді безкоштовних послуг.

Тому у ситуації, яка складається, назріла важлива проблема запровадження дієвого механізму фінансування медичної сфери і такий механізм, на думку багатьох науковців та виходячи з досвіду розвинутих країн, передбачає запровадження медичного страхування.

Оскільки на сьогоднішній день, в Україні не набуло належного розвитку медичне страхування, і відповідно, не сформовано його регіональних ринків. Тому зупинимось на обґрунтуванні концептуальних засад та розкритті сутності регіонального ринку медичного страхування та передумов його розвитку в Україні.

За словами О.Пустовойта, «ринок» є одним із найпоширеніших термінів, що використовуються в економічній науці для характеристики ознак економічних систем [12, с.44].

Розглядаючи термін «ринок», можна виокремити принаймні три базові підходи до його дослідження, що базуються на розумінні ринку:

- як форми організації економічної діяльності людей (А.Сміт), що стало основою розгляду ринку як моделі поведінки покупців і продавців в умовах децентралізованого товарного обміну. За класичним підходом розгляду ринку увага зосереджується на конкурентній структурі ринку [12, с.45];

- як соціального інституту, що здійснює вплив на його учасників через коливання у розмірі трансакційних витрат (неоінституціональна школа). Так, К.Макконелл та С.Брю розглядають ринок як інститут, що зводить продавців та покупців [13, с.61]. О.Уільямсон, як економічний інститут розглядає ринок поряд з фірмами і контракціями [14, с.48];

- як місця, де здійснюється масова купівля-продаж товарами (сучасні західні дослідники).

На нашу думку, підхід інституціональної школи є найбільш об'єктивним, адже передбачаючи взаємодію економічних суб'єктів при товарообмінному процесі, визначає роль ринкових інститутів при їх регулюванні. Досконалі ринкові інститути виступають у формі певних помічників для налагодження взаємодії цих суб'єктів, чим і сприяють зменшенню трансакційних витрат.

Особливостями розгляду ринку на основі інституціонального підходу є виокремлення та систематизація інститутів, що здійснюють певні функції у ринковому середовищі. До таких інститутів слід віднести інститути: власності, обміну, споживання, посередництва, конкуренції, ціноутворення, інші. У сукупності система цих інститутів дозволяє забезпечити функціонування такої структури як ринок.

Розглядаючи ринок, що обмежений певними просторово-економічними параметрами, будемо вести мову про регіональний ринок, як частину внутрішнього ринку національної економіки, що об'єднує галузеві ринки товарів і послуг, на які є попит у даному регіоні. Виникнення такого ринку зумовлене певними сприятливими факторами для розвитку того чи іншого виду діяльності.

Розглядаючи регіональний ринок через призму розвитку медичного страхування, під регіональним ринком медичного туризму будемо розуміти систему соціально-економічних організацій, інститутів, інституцій регіону, що сприяють створенню та забезпечують розвиток медичного страхування, як потенційного джерела сталого розвитку регіону за рахунок забезпечення соціальних гарантій населенню у сфері охорони здоров'я та примноження людського капіталу.

Соціально-економічними організаціями медичного страхування регіону є безпосередньо його юридичні та фізичні особи різних форм власності, предметом діяльності яких є організація медичного страхування. Соціально-економічними інститутами є перш за все органи влади та місцевого самоврядування, функціями яких є сприяння розвитку та контроль за діяльністю організацій медичного страхування у регіоні. Соціально-економічними інституціями є система норм і правил, що регламентують функціонування та розвиток медичного страхування у регіоні. Кожен з них виконує певну функцію щодо функціонування та розвитку регіонального ринку медичного страхування.

Висновки. Отже, розвиток регіональних ринків медичного страхування є потенційним сектором економіки України, здатним акумулювати значний соціальний та економічний ефект та забезпечити інтеграцію України у європейські та світові глобалізаційні і гуманізаційні процеси. Тому подальше дослідження питань формування та розвитку регіональних ринків медичного страхування в Україні повинне спрямовуватись у виокремлення регіональних осередків медичного страхування та передбачати розробки з забезпечення конкурентоспроможності такого ринку.

Список використаних джерел:

1. Устінов О.В. Актуальні проблеми здоров'я та охорони здоров'я у III тисячолітті// Український медичний часопис // № 3 (95) – V/VI 2013. -Електронний ресурс. Режим доступу: [http://www.umj.com.ua/article/59340/aktualni-problemi-zdorov-ya-ta-oxoroni-zdorov-ya-u-iii-tisyacholitti]
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
3. http://old.minjust.gov.ua/29268
4. Статистичний збірник: «Бюджет України 2014». Електронний ресурс. Режим доступу: [file:///D:/Downloads/Budget%20of%20Ukraine%202014%20(mfugovua)%20(1).pdf]

5. – С.44–55.
6. Макконелл К., Брю С. Экономикс: Принципы, проблемы и политика: в 2-х томах. Т. 1. – М., 1992.
7. Уильямсон О.И. Экономические институты капитализма: фирмы, рынки, «отношенческая контракция» / О.И. Уильямсон // Научное редактирование и вступительная статья к. э. н. В.С. Катькало; пер. с англ. – СПб.: Лениздат; SEV Press, 1996. – 702 с.